

Debattartikel publicerad i Gotlands tidningar
2009-12-29

Stopp för ojust konkurrens

De flesta är ense om att Sverige behöver fler små och medelstora företag. Därför är det viktigt och självklart att skattebetalarnas pengar inte används till att konkurrera ut entreprenörer. Varje gång ett företag tvingas dra ner på sin verksamhet, eller kanske inte ens kan etablera sig, på grund av att en kommun konkurrerar på samma område sänder det väldigt negativa signaler.

Konkurrensverket har under många år tagit emot en rad klagomål om just detta. Statliga myndigheter, landsting eller kommuner begränsar konkurrensen, till exempel genom att underprissätta sina varor eller tjänster, diskriminera eller vägra att ge tillgång till en viss viktig infrastruktur på rimliga villkor. Det är vanligare än man kan tro att offentliga organ ägnar sig åt säljverksamhet som typiskt sett kan och bör utföras av privat sektor. Allt detta sker oftast utan onda avsikter, men den långsiktiga effekten på företagarklimatet har helt enkelt inte analyserats. De som drabbas är entreprenörerna, skattebetalarna och konsumenterna.

Från årsskiftet finns ett nytt tillägg i konkurrenslagen som innebär att kommuner, landsting, statliga myndigheter och offentligt kontrollerade företag inte ska konkurrera med privata företag på ojusta villkor. Konkurrensverket är den myndighet som tillämpar konkurrenslagen.

Uppmaning till kommuner och myndigheter

Jag vill nu rikta en uppmaning till dig som är beslutsfattare på kommunal, landstings- eller statlig nivå: Se omedelbart över hur förvaltningen och bolagen agerar när de säljer varor eller tjänster.

Genom att snarast göra en bedömning av hur man agerar inom befintliga verksamheter och slå fast en framåtsyftande och rättvis policy mot offentliga konkurrensbegränsningar finns mycket att vinna för företagarklimatet. Några offentliga aktörer ligger i framkant och har redan genomfört en sådan översyn. Olagliga verksamheter och oförsvärliga beteenden bör upphöra snarast.

Jag utgår ifrån att alla kommuner och myndigheter vill följa lagen och anpassa sina verksamheter och sitt agerande efter den. Konkurrensverket kommer under 2010 att särskilt uppmärksamma dessa problem, men hoppas att bara i undantagsfall behöva driva ärenden så långt att det blir aktuellt att gå till domstol för att sätta stopp för offentliga konkurrensbegränsningar.

Allvarliga överträdelser prioriteras

I vårt fortsatta arbete kommer vi att tvingas bestämma vilka ärenden som vi ägnar mer kraft åt, och vilka som vi prioriterar lägre. Vi kommer då att värdera hur allvarligt konkurrensproblemet är, hur viktigt det är att få vägledande avgörande, och om någon annan myndighet eller aktör är bättre lämpad att agera i frågan, eller om den bättre tas om hand med hjälp av ett annat regelverk.

Frågor rörande konkurrens kring bredband, avfallshantering och hotell och restaurang är vanligt förekommande och intressanta, för att nämna några få exempel. Vi kommer däremot inte att prioritera till exempel kommunal musik- eller kulturskola eller yrkesutbildningar som erbjuder tjänster utförda av elever eller liknande. Men det är viktigt att alla verksamheter bedrivs i enlighet med lag och dessutom undviker att onödigtvis begränsa konkurrensen.

Övertolka inte

När nu offentlig sektor ser över sina verksamheter vore det olyckligt om man övertolkade bestämmelserna. Jag menar till exempel att det är viktigt att slå vakt om väl fungerande verksamheter där funktionshindrade tar hand om hundar, renoverar möbler eller där en kommun arrangerar sysselsättningsfrämjande arbete för ungdomar i begränsad skala och med små konkurrenseffekter. Det är inte sådana verksamheter som lagen riktar in sig på.

En kommun eller en myndighet kan inte gå i konkurs – tack och lov! Detta medför dock att spelreglerna för näringsverksamhet är helt annorlunda än för de entreprenörer vi vill ha fler av i Sverige. Det är bra att vi äntligen får en regel som jämnar ut spelplanen lite och anger gränserna för hur beslutsfattare i offentlig sektor ska agera på konkurrensutsatta marknader.

Dan Sjöblom
Generaldirektör, Konkurrensverket